

2. kongres arhivista Bosne i Hercegovine Bihać, Bosna i Hercegovina, 5-7. lipnja 2013.

U Bihaću je od 5. do 7. lipnja 2013. održan 2. kongres arhivista Bosne i Hercegovine. Kongres, koji su organizirali Arhivističko udruženje Bosne i Hercegovine i Arhiv Unsko-sanskog kantona, okupio je više od stotinu sudionika među kojima su bili i sudionici iz Hrvatske te Crne Gore, Slovenije i Srbije.

Kongres je otvoren prigodnim programom tijekom kojeg su se prisutnima obratili Fikret Midžić, direktor Arhiva Unsko-sanskog kantona, ujedno domaćin skupa, zatim Sejdalija Gušić, predsjednik Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine, predstavnici političkog života Unsko-sanskog kantona, kao i predstavnici arhiva i strukovnih arhivističkih udruženja zastupljenih na skupu. Stručni rad kongresa otvorio je u ime premijera Unsko-sanskog kantona, ministar obrazovanja, nauke, kulture i sporta Dario Jurić. Po završetku ceremonijalnog dijela programa, predstavljena su novija izdanja bosanskohercegovačkih arhiva: Arhiva Unsko-sanskog kantona, Historijskog arhiva u Sarajevu, Arhiva Tuzlanskog kantona, Arhiva Bosne i Hercegovine i na kraju izdanja Arhiva Republike Srpske. Sva izdanja mogla su se i prolistati na prigodno postavljenom štandu, nakon čega su sudionici pozvani na otvaranje izložbe *Bihać-urbani identitet grada* koja je ovom prigodom postavljena u Izložbenom salonu Muzeja Unsko-sanskog kantona.

Tema ovogodišnjeg Kongresa bila je *Arhivi u suvremenom društvu*, a obrađena je kroz dvije plenarne sjednice: *Država, politika i arhivi* te *Arhivi i informacijsko okruženje*. S obzirom na stanje i brojne izazove pred koje je stavljena arhivska služba i struka u Bosni i Hercegovini, namjera je organizatora bila da se na ovom skupu rasprave aktualna stručna, organizacijska i statusna pitanja koja se nameću u svakodnevnom radu te utvrde smjernice budućeg djelovanja.

U radu prve plenarne sjednice *Država, politika i arhivi*, održano je jedanaest izlaganja. Prva dva, izlaganje Izeta Šabotića (Arhiv Tuzlanskog kantona) *Arhivi - tranzicija, politika - etika* te Azema Kožara (Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona) *O nekim prioritetima razvoja arhivske djelatnosti u BiH*, dala su iscrpan i zanimljiv osvrt na stanje arhivske službe u Bosni i Hercegovini te iznijela iskustva i stavove o zbivanjima u njenoj bližoj prošlosti i sadašnjosti, kao i mišljenja o prioritetnim pitanjima koja je potrebno raspraviti poštujući demokratsku proceduru. Slijedila su izlaganja Ive Oreškovića (Državni arhiv u Dubrovniku) *Dvostruki aršini politike - kad struka cvili, kleči i laže*, u kojem se autor osvrće na stanje struke potaknut nedavnim osobnim iskustvom te Zdenke Semlič Rajh (Pokrajinski arhiv Maribor) *Arhivi i etika: zato nam ona treba više nego ikad?*, u kojem autorica propituje spremnost arhiva na djelovanje u uvjetima dinamičnih i promjenjivih zahtjeva suvremenoga globalnog okruženja, različitih od onih u kojima je stvarana i stasala arhivska služba kakvu poznajemo. U svom izlaganju *Javna arhivska služba i opasnosti njene komercijalizacije*, Dražen Kušen (Državni arhiv u Osijeku) razmotrio je uvijek aktualni problem financiranja arhivske službe te opasnosti koje proizlaze iz recentnih zahtjeva za njenom komercijalizacijom koja bi, ukoliko izostane nužna stručna i politička ozbiljnost u donošenju odluka, struku mogla odvratiti od temeljnog smisla njenog postojanja i djelovanja. Sljedeća dva izlaganja bila su obojena nešto vedrijim tonovima. To su izlaganje Andreja Rodinisa (Arhiv Bosne i Hercegovine) pod nazivom *Publiciranje arhivske građe* te Petera Pavela Klasinca (Međunarodni institut arhivske znanosti Trst i Maribor) *Elementi magistarskog studija arhi-*

vistike, u kojem je autor predstavio program studija Arhivistike i dokumentalistike koji predlaže sveučilište *Alma Mater Europaea* -Europski centar Maribor, a koji bi u trajanju od 4 semestra i 120 ECTS bodova omogućio polaznicima stjecanje akademskog naziva magistra arhivistike i dokumentalistike.

Nakon pauze, rad prve plenarne sjednice nastavljen je izlaganjem Milene Popović Subić (Arhiv Vojvodine) pod nazivom *Bitisanje arhiva kao izraz političke volje*, u kojem je autorica predstavila stanje te utjecaj politike na rad i perspektive arhivske službe u Vojvodini. Mimo utvrđenog programa, a zbog nedolaska najavljenog izlagača, skupu se potom obratio Eli Tauber, istaknuti član Židovske zajednice Bosne i Hercegovine te iz vlastite perspektive istraživača podijelio s prisutnima zanimljiva iskustva i stajališta vezana uz osnovne teme kongresa. Potom su održana dva posljednja izlaganja ove plenarne sjednice. Mario Stipančević (Hrvatski državni arhiv) u izlaganju *Utjecaj politike na djelatnost Zemaljskog arhiva u Zagrebu na prijelazu 19. i 20. stoljeća*, koristeći se podacima prikupljenim tijekom izrade svoje doktorske disertacije, na zanimljiv je način prikazao utjecaj političkih elita na tri važna područja službe: utemeljenje i zakonsku regulativu, osiguranje materijalnih uvjeta za rad te zapošljavanje. Podsjetio nas je na činjenicu da iako nas od predstavljene situacije dijeli više od stotinu godina, služba nije daleko odmakla po pitanju ovisnosti o političkim elitama i njihovim interesima. Ivana Posedi (Državni arhiv u Varaždinu) u izlaganju *Odnos prema stvarateljima koji arhivu osiguravaju radni prostor*, uz prikaz ustroja arhivske službe u RH, iznijela je i zapažanja o stanju odnosa jedinica lokalne uprave na čijem području arhiv djeluje, kao stvaratelja gradiva prema nadležnom arhivu. Po završetku prve plenarne sjednice uslijedila je živa rasprava u koju se uključio veći broj sudionika i iz koje su proizašle neke početne naznake zaključaka što ih je Kongres na kraju usvojio.

Druga plenarna sjednica *Arhivi i informacijsko okruženje*, koja je održana istog dana u poslijepodnevnim satima, započela je izlaganjem Vlatke Lemić (Hrvatski državni arhiv) *Arhivi i informacijsko okruženje: umrežavanje, interoperabilnost i suradnja*, u kojem je autorica prikazala konkretne, pozitivne rezultate umrežavanja i suradnje arhiva s drugim baštinskim ustanovama ostvarene upravo zahvaljujući uvođenju i korištenju informacijskih tehnologija. Danijela Branković (Arhiv Vojvodine) u izlaganju *Arhivi u virtualnom svijetu: modernizacija arhiva kao odgovor informacijskim zahtjevima korisnika*, dala je sažet pregled razvoja informacijskih tehnologija te perspektive njihove primjene u arhivima Srbije. Slijedilo je izlaganje Nade Čibej (Pokrajinski arhiv Koper) *Jedinstveni ili koherentni informacijski sistemi u arhivima*, u kojem su iznesena promišljanja o problemu interoperabilnosti odnosno konvergencije informacijskih sustava koje koristi arhivska služba te njihovom povezivanju, čime bi se značajno pridonijelo osiguranju kvalitetne usluge korisnicima što i jest isključiva odgovornost i obveza arhivske službe. Branka Molnar (Državni arhiv u Zagrebu) u izlaganju *Arhivi istraživačkih podataka u području društvenih znanosti: SERSCIDA projekt*, predstavila je kontekst, razvoj i cilj ovog projekta započetog 2012. koji slijedi zapadnu tradiciju prikupljanja, čuvanja i osiguravanja pristupa primarnim istraživačkim podacima. Peto, ujedno i posljednje izlaganje druge plenarne sjednice pod nazivom *Osnivanje i razvoj arhiva Ureda visokog predstavnika*,¹ kao historijski zapis

¹ Funkcija Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu uspostavljena je dejtonskim sporazumom. Zadaća mu je da u ime međunarodne zajednice nadgleda provedbu civilnih aspekata ovog sporazuma na čitavom području Bosne i Hercegovine te koordinira aktivnosti civilnih organizacija i agencija koje djeluju u zemlji.

djelovanja ove međunarodne institucije, održala je Nena Maslo (Ured visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu). Autorica je predstavila Ured te istaknula značaj dokumentacije koja nastaje njegovim radom, njene formate, probleme s kojima se susreće pri njenoj obradi, kao i poslove koje vezane uz dokumentaciju Ureda, treba obaviti prije njegovog zatvaranja.

Posljednji dan kongresa započeo je Izbornom skupštinom Arhivističkog udruženja Bosne i Hercegovine na kojoj je za novog predsjednika izabran Izet Šabotić. Po završetku skupštine održana je zaključna plenarna sjednica na kojoj su raspravljani i usvojeni zaključci 2. kongresa arhivista Bosne i Hercegovine koje donosimo u cijelosti:

Zaključci

1. U vremenu tranzicije bosanskohercegovačkog društva evidentan je snažan utjecaj politike na arhivsku djelatnost Bosne i Hercegovine. To je dovelo do brojnih anomalija koje su se odrazile na: arhivsku legislativu, status ustanova, arhivsku mrežu, kadrovsko i materijalno jačanje i druge važne segmente struke. Stoga arhivi podržavaju ona stajališta u relacijama politike (države) i arhiva, koja podrazumijevaju veću stručnu i organizacijsku autonomnost i autoritativnost arhiva, zasnovanu na poštivanju osnovnih načela i principa arhivistike, promociju arhivskih znanja i hvatanje koraka s arhivskim službama zemalja razvijenog svijeta;

2. Neophodno je što prije pripremiti i u demokratskoj proceduri usvojiti „*Strategiju razvoja arhivske djelatnosti Bosne i Hercegovine 2014.-2020.*“ (rok do kraja 2013. godine);

3. Posebnu pažnju posvetiti zaštiti (i preuzimanju) arhivskoga gradiva u nastajanju, uključujući i arhivsko gradivo nastalo u ratnom periodu (1992-1995);

4. Uspostaviti arhivsku mrežu na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine te ustrojiti kompatibilno i harmonično arhivsko zakonodavstvo, kojim bi se pravno uobličila podjela na arhive općeg tipa, specijalne i privatne arhive;

5. Raditi na obrazovanju (srednje škole, dodiplomski, master i doktorski studij) i stalnoj edukaciji arhivskih kadrova. U arhivima animirati mlade arhivske kadrove za upis na master i doktorske studije arhivistike u okruženju. Raditi na osiguranju materijalnih i drugih uvjeta za njihovo školovanje;

6. Neprekidno i sinergijski raditi na modernizaciji arhivske djelatnosti, te depolitizaciji, deetatizaciji, profesionalizaciji i demokratizaciji iste;

7. Raditi na stvaranju neophodnih stručnih, kadrovskih, materijalnih i organizacijskih pretpostavki za provođenje procesa informatizacije arhivskih ustanova u Bosni i Hercegovini. Isto provoditi uz poštivanje međunarodnih standarda i normi, te iskustava arhivskih službi zemalja razvijenog svijeta;

8. Kako bi arhivska struka u Bosni i Hercegovini uhvatila korak s razvojem arhivskih službi zemalja razvijenog svijeta, neophodno je raditi na jačanju međuarhivske i međunarodne saradnje.

Ivana Prgin